

юридичний
журнал

ПРАВО

України

У НОМЕРІ

*Українська модель
адміністративного судочинства*

*Політико-правова природа
народного представництва*

*Конституційний принцип рівності
у нормах Кодексу адміністративного
судочинства*

*Ефективність діяльності
державних органів виконавчої
влади*

10
2006

10'2006

З М І С Т

САМСІН І. Побудова української моделі адміністративного судочинства: теоретико-практичні проблеми.....	3
Державно-правове творення	
КОСТИЦЬКА І. Політико-правова природа народного представництва.....	9
До адміністративно-правової реформи	
ПУХТЕЦЬКА А. Європейські принципи адміністративного права: поняття і система.....	15
Питання теорії	
ШИШКІН В. Конституційний принцип рівності у нормах КАС України.....	20
ТИМОШЕНКО В. Свобода і необхідність в історії політико-правової думки.....	24
ГОЛОВКІН Б. Суспільна небезпечність тяжкої корисливо-насильницької злочинності.....	29
Захист прав людини і громадянина	
НАГОРНИЙ Є. Удосконалення законодавства України про громадянство — запорука захисту прав людини.....	33
Право, економіка, фінанси	
ЛОЗАНСЬКИЙ В. Правове і наукове забезпечення відтвореного розвитку.....	36
ВИШНЯКОВ О. Режим генералізованих тарифних преференцій ЄС.....	37
ПОРЯДОЧНА С. Аналіз державно-правового регулювання ринків цінних паперів.....	42
ЮРЕСКУЛ В. Впровадження схеми окремого збирання твердих побутових відходів населенням.....	45
СЕЛЕЗНЬОВА О. Проблема правового регулювання комунального банку.....	49
БЛИЗНЮК О. Управління грошовими коштами як вид управління: юридичне розуміння.....	51
Судова практика	
ШЕСТАКОВ В. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, досудового слідства, прокуратури або суду.....	56
Пропозиції до законодавства	
КОЛОМОЄЦЬ Т., ГУЛЕВСЬКА Г. Етичні засади діяльності державних службовців: передумови та пріоритети правового регулювання в Україні.....	60
КАФАРСЬКИЙ В. Політична реклама: проблеми правового регулювання.....	64
АРМАШ Н. Особливості адміністративно-правового статусу керівників органів виконавчої влади, що обіймають посади державних політичних діячів.....	70
АНОХІН В. Інформація як основа управлінської діяльності та специфічна форма взаємодії компонентів системи органів державної податкової служби з оточуючим середовищем.....	74
БИТЯК Ю., ПИСАРЕНКО Н. Процесуальна форма відправлення правосуддя в спорах за участю суб'єктів владних повноважень.....	78
ПІВНЕНКО В. Необхідність кардинальної зміни стратегії боротьби зі злочинністю.....	81
СЕВЕРИН О. Ювенальна юстиція: актуальність створення і розвитку в Україні та за кордоном.....	86
ШВЕЦЬ Н. Випадки, коли забороняється проведення страйків в Україні.....	89
КОЛЕСНИЧЕНКО К., МАРТИНЮК О. Трансформація екологічної політики та екологічного права.....	91
МОЧКОШ Я. Необхідна оборона в кримінальному праві України: від ідеї до реальності.....	95
Питання кримінології	
БУДЗ В. Визначення поняття особистості жінки-рецидивістки: деякі проблеми.....	100
Дискусії та обговорення	
ГЕОРГІЗОВА І. Становлення державної політики України щодо забезпечення прав жінок.....	106
ТКАЧУК О. Міжнародний досвід реалізації судової влади у збройних силах.....	108
ПЕТРОВ Р. Європейські "спільні цінності": імплікації для України.....	110
СУХОНОС В. Проблеми прокурорського реагування на незаконні акти органів місцевого самоврядування.....	113
БЕЙКУН А. Управлінсько-правові аспекти формування та розвитку державної природоресурсової політики.....	115
КРАВЧУК О. Особливості структури органів комунального управління та питання їх систематизації.....	119
ВАСЬКОВИЧ Й. Чи передбачені цивільним законодавством форми права власності?.....	123
Історія правових інституцій	
МОКРУШИН В. Становлення податкової системи у період Непу.....	126
На міжнародно-правові теми	
КОВАЛЬ І. Право на справедливий суд: практика Європейського суду з прав людини щодо України.....	129
ПРИЛУЦЬКИЙ С. Інститут допустимості доказів у кримінальному судочинстві США та Англії: порівняльно-правовий аспект.....	132
За кордоном	
НІЩИМНА С. Правове регулювання державного кредитування сільського господарства: зарубіжний досвід.....	138
АНОШИНА Н.-Т. Постійний нейтралітет у міжнародному праві: приклад Швейцарії.....	141
З практики Верховного Суду України.....	146
Рецензії	
НАУМКІНА С. Ґрунтовна праця з політико-правових проблем сучасного суспільного і державного розвитку.....	151
ВОРОНОВА Л., НЕЧАЙ А. Нове дослідження проблем народовладдя в умовах розвитку глобалізаційних процесів.....	152
РИМАРЕНКО С. Комплексне дослідження проблем управління етнічним конфліктом.....	154

СОДЕРЖАНИЕ

САМСИН И. Построение украинской модели административного судопроизводства: теоретико-практические проблемы	3
Государственно-правовое созидание	
КОСТИЦКАЯ И. Политико-правовая природа народного представительства	9
К административно-правовой реформе	
ПУХТЕЦКАЯ А. Европейские принципы административного права: понятия и система	15
Вопросы теории	
ШИШКИН В. Конституционный принцип равенства в нормах КАС Украины	20
ТИМОШЕНКО В. Свобода и необходимость в истории политико-правовой мысли	24
ГОЛОВКИН Б. Общественная опасность тяжкой корыстно-насильственной преступности	29
Защита прав человека и гражданина	
НАГОРНЫЙ Е. Усовершенствование законодательства Украины о гражданстве — залог защиты прав человека	33
Право, экономика, финансы	
ЛОЗАНСКИЙ В. Правовое и научное обеспечение воспроизводительного развития	36
ВИШНЯКОВ А. Режим генерализованных тарифных преференций ЕС	37
ПОРЯДОЧНА С. Анализ государственно-правового регулирования рынков ценных бумаг	42
ЮРЕСКУЛ В. Внедрение схемы отдельного сбора твердых бытовых отходов населением	45
СЕЛЕЗНЕВА О. Проблема правового регулирования коммунального банка	49
БЛИЗНЮК Е. Управление денежными средствами как вид управления: юридическое понимание	51
Судебная практика	
ШЕСТАКОВ В. Возмещение вреда, причиненного незаконными решениями, действиями или бездействием органа дознания, досудебного следствия, прокуратуры или суда	56
Предложения к законодательству	
КОЛОМОЕЦ Т., ГУЛЕВСКАЯ Г. Этические основы деятельности государственных служащих: предпосылки и приоритеты правового регулирования в Украине	60
КАФАРСКИЙ В. Политическая реклама: проблемы правового регулирования	64
АРМАШ Н. Особенности административно-правового статуса руководителей органов исполнительной власти, занимающих должности государственных политических деятелей	70
АНОХИН В. Информация как основа управленческой деятельности и специфическая форма взаимодействия компонентов системы органов государственной налоговой службы с окружающей средой	74
БИТЯК Ю., ПИСАРЕНКО Н. Процессуальная форма отправления правосудия в спорах с участием субъектов властных полномочий	78
ПІВНІНКО В. Необходимость кардинального изменения стратегии борьбы с преступностью	81
СЕВЕРИН О. Ювенальная юстиция: актуальность создания и развития в Украине и за рубежом	86
ШВЕЦ Н. Случаи, при которых запрещается проведение забастовок в Украине	89
КОЛЕСНИЧЕНКО К., МАРТЫНЮК О. Трансформация экологической политики и экологического права	91
МОЧКОШ Я. Необходимая оборона в уголовном праве Украины: от идеи к реальности	95
Вопросы криминологии	
БУДЗ В. Определение понятия личности женщины-рецидивистки: некоторые проблемы	100
Дискуссии и обсуждения	
ГЕОРГИЗОВА И. Становление государственной политики Украины относительно обеспечения прав женщин	106
ТКАЧУК О. Международный опыт реализации судебной власти в вооруженных силах	108
ПЕТРОВ Р. Европейские "общие ценности": имплекации для Украины	110
СУХОНОС В. Проблемы прокурорского реагирования на незаконные акты органов местного самоуправления	113
БЕЙКУН А. Управленческо-правовые аспекты формирования и развития государственной природоресурсной политики	115
КРАВЧУК А. Особенности структуры органов коммунального управления и вопросы их систематизации	119
ВАСЬКОВИЧ И. Предусмотрены ли гражданским законодательством формы права собственности?	123
История правовых институтов	
МОКРУШИН В. Становление налоговой системы в период Напа	126
На международно-правовые темы	
КОВАЛЬ И. Право на справедливый суд: практика Европейского суда по правам человека относительно Украины	129
ПРИЛУЦКИЙ С. Институт допустимости доказательств в уголовном судопроизводстве США и Англии: сравнительно-правовой аспект	132
За рубежом	
НИЩИМНА С. Правое регулирование государственного кредитирования сельского хозяйства: зарубежный опыт	138
АНОШИНА Н.-Т. Постоянный нейтралитет в международном праве: пример Швейцарии	141
Из практики Верховного Суда Украины	146
Рецензии	
НАУМКИНА С. Обстоятельный труд по политико-правовым проблемам современного общественного и государственного развития	151
ВОРОНОВА Л., НЕЧАЙ А. Новое исследование проблем народовластия в условиях развития глобализационных процессов	152
РЫМАРЕНКО С. Комплексное исследование проблем управления этническим конфликтом	154
МАЛЫШЕВА Н. Актуальное исследование ограничений прав на землю по законодательству Украины	155
БЕРЛАЧ А. Монографическое исследование вопросов административно-надзорной деятельности милиции в Украине	157
ПРАВО УКРАЇНИ. № 10, 2006. Юридический журнал Министерства юстиции Украины, Конституционного Суда Украины, Верховного Суда Украины, Высшего хозяйственного суда Украины, Генеральной прокуратуры Украины, Института государства и права НАН Украины, Национальной юридической академии Украины, Академии правовых наук Украины.	
Основан в 1922 г. Издается ежемесячно (на украинском языке). Главный редактор А.Д.Святоцкий.	
Адрес редакции: 01601, г. Киев, ул. М. Коцюбинского, 12.	
Набор и верстка журнала выполнены в компьютерном центре редакции. E-mail: pravoua@i.com.ua	
Отпечатано с оригинал-макета в типографии Концерта ООО «Бизнесполиграф».	

в розвинених країнах створило умови для виникнення міжнародного ринку цінних паперів. Тільки за 10 років (1980 - 1990 рр.) частка міжнародних операцій з цінними паперами у ВВП США зросла з 9 до 93%, у Німеччині — з 8 до 58%, в Японії — з 7 до 119%. У загальному обсязі запозичених на міжнародному ринку капіталів найбільша частина припадає на облігації (у 1994 р. — більш як 60%). Майже 40% світового ринку цінних паперів припадає на США, на Японію — понад 20%.

Державно-правове регулювання ринку цінних паперів в Україні, як і в зарубіжних країнах, здійснюється через сукупність законодавчих і підзаконних актів. Перше їх покоління намагалось впорядкувати найбільш важливі ринкові відносини. Вони охоплювали своєю дією питання випуску цінних паперів, розміщення їх серед інвесторів, державної реєстрації випусків та інформації про них, встановлювали режим державної реєстрації посередницької діяльності, визначали перелік видів цінних паперів, основи функціонування фондової біржі та інші.

Не зважаючи на те, що Україна не була членом ІОСКО, законодавче й підзаконне регулювання ринкових відносин з цінними паперами ґрунтувалось на врахуванні досвіду їх регулювання в ряді інших країн. Проте складність полягала в тому, що Україні доводилось врахувати досвід функціонування розвинених ринків цінних паперів

в умовах, коли власний ринок тільки почав виникати. Реальне життя та становлення ринкових відносин у цій сфері одразу ж виявили відсутність державно-правового регулювання та зумовили необхідність прийняття нових нормативних актів. Актуальними напрямками подальшого впорядкування низки найважливіших актів (наприклад, порядку утворення та діяльності інвестиційних фондів та інвестиційних компаній, довірчих товариств, депозитаріїв і ряду інших, а також розвиток чинного законодавства) є внесення до них додаткових положень.

Нині зросла привабливість ринку європаперів. Деякі українські компанії також починають виходити на міжнародний ринок цінних паперів як емітенти єврооблігацій. Таку спробу першою зробила компанія "Київстар". Але для подальшого набуття статусу суб'єктів міжнародного фондового ринку українським компаніям потрібно гармонізувати українське законодавство про фондовий ринок з міжнародним, а саме: із законодавчими актами про міжнародний ринок цінних паперів, а також з нормами міжнародної організації — Комісії з цінних паперів. Адже на сьогодні одним з актуальних питань для нашої країни є прагнення до вступу в Європейський Союз спочатку на правах асоційованого члена, а згодом стати повноправним членом ЄС.

Впровадження схеми окремого збирання твердих побутових відходів населенням

В.ЮРЕСКУЛ

(Одеська національна юридична академія)

У Законі України від 25 червня 1991 р. "Про охорону навколишнього природного середовища" (з наступними змінами і доповненнями) зазначено, що використання природних ресурсів громадянами, підприємствами, установами та організаціями здійснюється з дотриманням обов'язкових екологічних вимог, зокрема застосування новітніх технологій, вживанням заходів щодо запобігання псуванню, забрудненню, виснаженню природних ресурсів і негативному впливу на стан навколишнього природного середовища.

Тверді побутові відходи — це ті, які утворюються у процесі життя і діяльності людини та накопичуються у житлових будинках, закладах соціально-культурного, громадських, лікувальних, торго-

вельних та інших закладах. До них належать харчові відходи, предмети домашнього вжитку, сміття, опале листя, відходи від прибирання та поточного ремонту квартир, макулатура, скло, метал, полімерні матеріали тощо, які не мають подальшого використання за місцем їх утворення[1]. Відповідно до Закону від 5 березня 1998 р. "Про відходи" до основних напрямів державної політики у сфері поводження з відходами належить, зокрема: зведення до мінімуму їх утворення, забезпечення комплексного використання матеріально-сировинних ресурсів, сприяння максимально можливій утилізації відходів шляхом прямого повторного чи альтернативного використання ресурсно-цінних відходів тощо.

На жаль, сьогодні після одноразового використання в країні викидається на звалище: 2/3 алюмінію, 3/4 сталі, більш 97% паперу і пластиків. А, між тим, переплавка алюмінію з металобрухту потребує у 20 разів менше енергії, ніж з бокситової руди; для сталі ця економія складає 70%; для паперу з макулатури — 60%; при переплавці скла економиться 1/3 енергії. Відповідно, виробництво сталі з металобрухту знижує забруднення повітря на 85%, а води на 75%. При цьому відходи, пов'язані з добуванням руди, відсутні. Виробництво паперу з макулатури зменшує викиди в атмосферу на 75%, а до води потрапляє на 32% менше забруднювачів і зберігається ліс[2].

Одним з варіантів вирішення проблемної ситуації з твердими побутовими відходами, що склалася в нашій країні, є окреме їх збирання. Користь поділу твердих побутових відходів населенням виявляється, зокрема, в наступному: не потрібно буде витрачати значні кошти на закупівлю та використання складних технологій розподілу відходів; зменшиться навантаження на полігони твердих побутових відходів; зберігатиметься значна кількість природних ресурсів; поліпшиться екологічний стан територій та ін.; у вирішенні проблеми братимуть безпосередню участь саме ті, хто її створює; подібна схема здатна сприяти підвищенню рівня екологічної культури серед населення, створити стимули для зменшення кількості відходів; здійснюватиметься забезпечення вітчизняного товаровиробника дешевою сировиною.

Полу Коннетту належить таке коротке афористичне формулювання: "Сміття — це не речовина, а мистецтво — мистецтво змішувати разом різноманітні корисні речі та предмети, тим самим визначаючи їм місце на звалищі"[3]. Ефективність схеми окремого збирання твердих побутових відходів перш за все залежить від ступеня участі населення. Забезпечення останньої складатиме найважливішу проблему, що потребуватиме значних, іноді довготривалих зусиль. Наскільки ж можна розраховувати на участь населення в програмах із сортування твердих побутових відходів? Можна навести результати досліджень, що проводилися в Пенсільванії. Так, 31% населення готове з ентузіазмом брати участь в програмах з вилучення вторинної сировини з відходів, не зважаючи на матеріальні вигоди; 46% — його не настільки активне, але позитивно ставиться до збирання вторинної сировини (вони не стануть лідерами, але якщо їм подадуть приклад більш активні сусіди і брати участь в програмі не дуже складно, ці люди також братимуть участь в програмі без матеріальних вигод); 21% ставиться до збирання вторинної сировини більш чи менш позитивно — вони вважають: це потребує дуже багато зусиль, є невигідним, це —

справа влади, а не населення та ін. (залучення цієї категорії потребує більших зусиль і, без сумніву, матеріальних вигод для них); 2% населення безнадійні — вони не хочуть і не будуть брати участь в програмі.

Наведені дані — американське дослідження, але ми вже маємо і український досвід. В рамках реалізації Програми розвитку системи поводження з твердими побутовими відходами в м.Харкові з жовтня 2004 р. проводиться експеримент з впровадження роздільного збирання твердих побутових відходів. Там окремо сепаруються папір, пластик, скло та відходи. Перші результати експерименту показали готовність мешканців проводити вдома сортування побутових відходів. Опитування серед населення експериментального мікрорайону свідчить, що 83% підтримують ідею впровадження роздільного збирання.

Відповідно до Закону "Про відходи", громадяни України, іноземці та особи без громадянства зобов'язані дотримуватися його вимог й інших нормативно-правових актів у сфері поводження з відходами, вносити в установленому порядку плату за користування послугами підприємств, установ та організацій, які займаються збиранням, зберіганням, перевезенням, знешкодженням, видаленням і захороненням відходів, виконувати інші обов'язки, передбачені законодавством, щодо запобігання забрудненню навколишнього природного середовища відходами.

Слід зазначити, що досить узагальнено визначено обов'язки у сфері поводження з відходами. Потрібно переглянути декілька нормативних актів, щоб скласти повну картину. Конкретно визначені зобов'язання в перспективі мають полегшити сприйняття своїх обов'язків більшістю населення нашої країни. Звичайно, з метою запобігання громіздкості, дублюванню положень нормативних актів використовуються відсылні визначення. Та сфера, що розглядається, специфічна — кожна людина неминує в ній знаходитись, кожен має чітко усвідомлювати, що він повинен робити. Дійсно, лише визначення усього переліку обов'язків не забезпечить його беззаперечного виконання, але має полегшити сприйняття останнього.

Дієвими важелями впливу на поведінку населення можуть бути економічні заходи, зокрема запровадження диференційованої плати за вивіз твердих побутових відходів, залежно від їх кількості. Наприклад, в м. Одеса населення прямо не сплачує коштів за вивіз названих відходів, ця діяльність здійснюється за рахунок коштів місцевого бюджету. Але тут постають питання. По-перше, чи так буде завжди? А, по-друге, чи так це насправді, чи не з податків та зборів формується частина бюджетів? Тобто, все таки ми сплачуємо, але реально

не відчуваємо залежність кількості витрат від числа твердих побутових відходів, що утворюємо.

Ще у 2002 р. тогочасний начальник управління екологічної безпеки Одеського міськвиконкому разом з головним спеціалістом зазначили, що коштів у міському бюджеті завжди не вистачає, тому проблеми вирішуються найдешевшим, а не найкращим способом[4]. Твердження щодо дешевизи вирішення проблем виявиться спірним, якщо порахувати кількість зайнятих під звалищами площ, забруднення ґрунтів, води, повітря, часу, необхідного для розпаду відходів; відновлення забруднених природних ресурсів, якого, по-перше, потрібно дуже багато, а, по-друге, ніхто ж не припиняє вивозити сміття на полігони. Навпаки, їх число невпинно збільшується в геометричній прогресії, існують ризики через незадовільний санітарний стан подібних об'єктів тощо. Так, Т.Ветрова в результаті дослідження питань, пов'язаних з переробкою, знешчавленням та утилізацією твердих побутових відходів на таких об'єктах сміттєпереробляючої промисловості, як: сміттєві полігони, сміттєспалювальні заводи, сміттєпереробляючі заводи і комплексні заводи, на основі аналізу трьох складових — економічної, екологічної та соціальної — доходить висновку, що оцінка ефективності діяльності сміттєвих полігонів найнижча[5]. Отже, за допомогою диференційованої плати за вивіз відходів зв'язок між кількістю утворюваних населенням твердих побутових відходів, засобами поводження з ними та впливу на стан навколишнього природного середовища став би більш виразним.

Ще одним корисним економічним інструментом може бути встановлення закладних цін, за якими можна здати, наприклад, батарейки, зношені шини, автомобільні акумулятори тощо, що небажано додавати в загальний потік відходів. Не можна вести мову, що той чи інший метод буде панацеєю, який дозволить вирішити проблеми зі стимулюванням належної поведінки громадян. При занадто високих закладних цінах можуть виникнути масові крадіжки об'єктів, щодо яких останні застосовуються. Застосування диференційованої плати за вивіз відходів може викликати в деякого бажання нелегально від них позбутися, замість того, щоб зменшити їх кількість, тощо.

Чинним законодавством встановлено низку економічних інструментів. Так, ст. 41 Закону "Про охорону навколишнього природного середовища" передбачені наступні економічні заходи забезпечення охорони навколишнього природного середовища, як встановлення лімітів на утворення і розміщення відходів, нормативів збирання та розмірів зборів на утворення і розміщення відходів та інші види шкідливого впливу, надання підприємствам, установам і організаціям, а також громадянам по-

даткових, кредитних та інших пільг при впровадженні ними маловідходних технологій, здійсненні інших ефективних заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, відшкодування в установленому порядку збитків, завданих порушенням законодавства про охорону середовища.

У ст. 38 Закону "Про відходи" передбачаються організаційно-економічні заходи щодо забезпечення утилізації відходів і зменшення обсягів їх утворення, а саме: лімітування обсягів утворення та розміщення відходів, встановлення нормативів плати і розміру платежів за розміщення відходів із диференціацією платежів залежно від рівня небезпеки відходів та цінності території, надання в установленому законодавством порядку податкових, кредитних й інших пільг суб'єктам підприємницької діяльності, котрі здають відходи як вторинну сировину та займаються збиранням і заготівлею таких відходів, визначення пріоритетів щодо фінансування за державним контрактом підприємств, які впроваджують маловідходні технології, обробляють і утилізують відходи, перегляд переліку відходів, стосовно яких з урахуванням державних інтересів повинен установлюватися спеціальний режим стимулювання їх збирання, заготівлі та використання, цільове фінансування науково-дослідних робіт з конкретних проблем утилізації відходів і зменшення їх утворення, надання можливості залишати частину коштів від платежів за розміщення відходів на фінансування заходів щодо утилізації відходів та зменшення обсягів їх утворення відповідно до об'єктованих інвестиційних проектів і програм тощо.

До компетенції Кабінету Міністрів України у сфері поводження з відходами, відповідно до Закону "Про відходи", належить, зокрема, забезпечення організаційно-економічних засад у сфері поводження з відходами, впровадження маловідходних, безвідходних технологій, стимулювання роздільного збирання та утилізації відходів. До повноважень місцевих державних адміністрацій віднесено такі: сприяння роз'ясненню законодавства про відходи серед населення, створення необхідних умов для стимулювання його залучення до збирання і заготівлі окремих видів відходів як вторинної сировини тощо. Органи місцевого самоврядування у сфері поводження з відходами повинні забезпечувати, зокрема, організацію роздільного збирання корисних компонентів цих відходів, сприяти роз'ясненню законодавства про відходи серед населення, створювати необхідні умови для стимулювання його залучення до збирання і заготівлі окремих видів відходів як вторинної сировини тощо.

Отже, є з чого обирати. У законодавстві закріплено основні можливі шляхи економічного сти-

мулювання раціонального поводження з твердими побутовими відходами, але вони потребують впровадження детального механізму їх реальної реалізації у розглядуваній сфері. Але одних економічних засобів впливу на поведінку населення недостатньо. Шляхом активної широкомасштабної інформаційно-просвітницької роботи у нього повинно сформуватися чітке уявлення, для чого все це необхідно, де, коли і яким чином буде реалізовуватися, які переваги та недоліки того чи іншого варіанту поведінки громадянина. Потрібно акцентувати увагу на тому, що позитивне вирішення проблеми залежить конкретно від кожного з нас.

До початку, на початку і етапі реалізації слід ретельно відстежувати зміни громадської думки, щоб мати можливість вчасно реагувати на необхідність внесення коректив, вдосконалення процесу. Для досягнення успіху потрібне визнання такої діяльності громадськістю як розумної та обміркованої. Інакше вона може швидше стимулювати протиправну поведінку.

Не менш важливим є постійне і належне врахування думки спеціалістів у даній сфері. Доцільно залучати громадські організації для сумісної роботи в даному напрямі, представників органів, що здійснюють державний контроль та нагляд, керівників підприємств, які здійснюють операції у сфері поводження з відходами, представників засобів масової інформації. Велике значення має постійний супровід реалізації збирання твердих побутових відходів активним поширенням інформації про способи зменшення відходів. Необхідно також забезпечити процес регулярного обміну досвідом використання найбільш ефективних способів.

При роботі у даному напрямі дуже важливим є грамотне поєднання національного, регіонального і місцевого рівнів правового регулювання. Проблема поводження з твердими побутовими відхо-

дами має національний рівень. На ньому і юридична сила нормативних актів більша, і акумулюється більше коштів для реалізації того чи іншого заходу, і є можливість передбачити особливості поводження з тими або іншими відходами, фізичні та хімічні властивості яких навряд чи змінюватимуться в межах країни, встановити додаткове оподаткування або різноманітні пільги, пільгові кредити тощо, тобто встановити загальні вимоги, з урахуванням котрих повинні будуть розроблятися підзаконні нормативні акти.

Не менш важливим є належне врахування специфіки окремого регіону, населеного пункту, навіть окремих частин цих пунктів, до того ж на місцях легше спостерігати за процесом реалізації та вчасно реагувати на необхідність внесення коректив. Клопотом саме органів місцевого самоврядування має стати організація та обладнання пунктів, де населення могло б залишати попередньо розсортовані, здійснення широкомасштабної і регулярної роз'яснювальної роботи з населенням, визначення з ринком збуту зібраної сировини та налагодження її регулярного вивозу.

Нині вже існує деякий позитивний досвід впровадження схеми окремого збирання твердих побутових відходів, вже окреслюється певна система її масової організації та реалізації. Щодо належного правового врегулювання цього напрямку, то воно, на жаль, залишає бажати ліпшого: більша частина посилян на необхідність впровадження подібної схеми знаходиться в програмних документах, законодавство містить лише узагальнений підхід, без визначення конкретики, без розроблення дієвого механізму його реалізації. Важливий комплексний підхід до вирішення проблеми, належно науково обґрунтований та відкоригований на практиці. І чим раніше ми почнемо, тим більше шансів на позитивне вирішення даної проблеми матимемо.

Використані матеріали:

1. Про затвердження Правил надання послуг із збирання та вивезення твердих і рідких побутових відходів: Наказ Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України № 54 від 21 березня 2000 р. // Офіційний вісник України. — 2000. — № 31. — Ст. 1321.
2. Черп О.М., Винниченко В.Н. Проблема твердых бытовых отходов: комплексный подход <http://www.ecoline.ru/me/books/tbo/text2.html>
3. Бондар О.І., Горох М.П., Корінько І.В., Ткач В.М., Федоренко О.І. Утилізація та рекуперація відходів: Навч. посіб. — К., 2005. — С. 135.
4. Созинов В.А., Крутенко А.М. Есть ли альтернатива городским свалкам? // Причерноморский экологический бюллетень. — № 1 (3). — С. 122.
5. Ветрова Т.П. Эколого-экономическая оценка проблемы твердых бытовых отходов в крупных городах // Вестник Московского университета. Серия 6. Экономика. — 2000. — № 3. — С. 60—72.